

Motion till riksdagen 2021/22:4235

av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av prop. 2021/22:17 Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till ändring i brottsbalken med de ändringar som framgår av denna motion.

Motivering

Regeringen föreslår i proposition 2021/22:17 en mer återhållsam reglering av det nuvarande systemet för straffrabatt för unga myndiga lagöverträdare. Regeringens förslag framhåller att den nuvarande ordningen i vissa fall tar för stor hänsyn till lagöverträdarens ålder vid påföljdsbestämning. I propositionen föreslås att den nuvarande ordningen för straffrabatt när gärningsmannen är mellan 18 och 20 år avskaffas under förutsättning att det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, eller om brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år. Vidare ska det inte krävas särskilda skäl för att utdöma fängelsestraff för lagöverträdare i åldersgruppen 18 t.o.m. 20 år och de särskilda ungdomspåföljderna ska vara förbehållna personer som vid tidpunkten för brottet var under 18 år i det fall det inte finns särskilda skäl. Det ska heller inte ställas särskilda krav på inhämtande av yttrande från socialnämnden för att kunna döma unga lagöverträdare till fängelse i mer än tre månader.

Efter riksdagens tillkännagivande (bet. 2016/17:JuU21 punkt 10, rskr. 2016/17:224) tillsattes den s.k. Ungdomsreduktionsutredningen (SOU 2018:85) som lade fram ett författningsförslag för hur man kan avskaffa den schabloniserade straffrabatten för unga lagöverträdare. Förslaget innebär bl.a. att 29 kap. 7 § brottsbalken justeras på så vis att en förövares ålder ska beaktas särskilt om gärningen begåtts före 18 års ålder. Regeringen har förkastat förslaget genom att presentera ett nytt förslag som bibehåller ett system med straffrabatt upp till en ålder av 21 år. Regeringens ambition att se över den nuvarande ordningen med särbehandling av unga lagöverträdare är välkommen,

men förslaget i propositionen möter inte behovet av att helt avskaffa straffrabatten för myndiga brottslingar.

I den budgetproposition regeringen presenterat avsätts 450 miljoner kronor för den utgiftsökning som deras förslag väntas innebära. Kostnaden för att helt avskaffa straffrabatten beräknas till 1,1 miljard kronor i SOU 2018:85, vilket innebär att regeringen räknar med att deras förslag motsvarar två femtedelar av kostnaden för ett faktiskt avskaffande av straffrabatten. Skälet till detta är att en betydande andel av unga lagöverträdare fortsatt särbehandlas om regeringens proposition blir lag. Moderaterna anser i stället att straffrabatten ska avskaffas helt och hållet och finansierar därför förslaget fullt ut i sin budgetmotion.

Regeringens förslag innebär att straffrabatten avskaffas för vissa typer av brott men förbiser unga lagöverträdare som begår brott som trots straffvärdet är synnerligen allvarliga till sin natur. Ett exempel på sådant brott kan vara om någon hotar ett vittne och därigenom gör sig skyldig till övergrepp i rättsak (17 kap. 10 § brottsbalken). Ett annat sådant brott som enligt regeringens förslag fortsatt kan bevilja straffrabatt vid påföljdsbestämning i fråga om unga lagöverträdare är då någon angriper en polisman och därigenom gör sig skyldig till våld eller hot mot tjänsteman (17 kap. 1 § brottsbalken). Det finns inga godtagbara skäl för att från det allmänna signalera att ålder skulle vara en förmildrande omständighet vid sådan brottslighet. I sammanhanget kan också nämnas att Sverige sticker ut när vi jämför oss med våra nordiska grannländer som inte särbehandlar gärningsmän i åldersgruppen 18 t.o.m. 20 år. Detta påtalas även i regeringens proposition.

Under flera års tid har våldet i den gängkriminella miljön trappats upp, vilket tydligt framgår i flera samhällssektorer men inte minst av Polismyndighetens statistik över antalet skjutningar. Unga män skjuts ihjäl i Sverige i en utsträckning som sticker ut bland jämförbara länder. Även de som står utanför den gängkriminella miljön drabbas hårt av det grova våldet. För den organiserade brottsligheten är också unga lagöverträdare som omfattas av dagens straffrabatt en viktig komponent för verksamheten. De rekryteras i ung ålder, ibland även innan de uppnått ålder för straffmyndighet, till de kriminella gängerna. Att lagföra personer är många gånger en svår uppgift då det råder en stark tystnadskultur i dessa miljöer. Detta understryker vikten av att inte låta straffrabatten kvarstå för den som genom exempelvis hot påverkar vittnen, som skulle kunna underlätta för den misstänkte eller andra att undkomma lagföring för annan potentiellt grövre brottslighet.

Enligt Nationella trygghetsundersökningen 2020 ökade andelen som utsatts för hot, misshandel, sexualbrott och personrån kraftigt under perioden 2015–2019. Trenden är oroväckande. Vidare rapporterade Sveriges Radio nyligen om utvecklingen av s.k. ungdomsrån. Vad som beskrivs är en brottslig aktivitet som ofta involverar flera unga gärningsmän som angriper ett ensamt offer, där de avkräver värdesaker och sedan misshandlar offret, inte sällan med förnedrande inslag. I Stockholm mer än fördubblades den typen av fall under perioden 2015–2019, men i Linköping ökade antalet fall med över 700 procent. I detta sammanhang noteras därför att ytterligare en brottsrubricering som fortsatt skulle omfattas av straffrabatt enligt regeringens föreslagna lagtext är misshandel av normalgraden.

Moderaterna anser att den ändring i 29 kap. 7 § brottsbalken som föreslås i SOU 2018:85 (Ungdomsreduktionsutredningen) i syfte att avskaffa straffrabatten för unga lagöverträdare är väl avvägd och motiverad. Viss remisskritik har funnits mot förslaget rörande tröskeeffekter när skillnaden i påföljdsbestämningen mellan en 17-åring och en

18-åring blir större. En sådan tröskel förekommer redan i dag inom ramen för det nuvarande systemet, men det är också fullt möjligt att utreda och se över påföljdsbestämmelserna för omyndiga lagöverträdare i åldern 15 till 17 år för att stävja eventuella tröskeleffekter. Moderaterna har också lagt fram ett sådant förslag, tillsammans med en rad andra åtgärder för att bekämpa ungdomsbrottsligheten, i kommittémotion 2021/22:3784.

Det allmänna har under lång tid gett uttryck för att personer som är 18 år har uppnått tillräcklig ålder för att exempelvis inneha anställning eller driva företag, rösta i allmänna val, vara ledamot av Sveriges riksdag och inte minst att försvara landet i händelse av krig. När myndighetsåldern är uppnådd behandlar vi med andra ord de som fyllt 18 år som vuxna i de allra flesta fallen, men inte i straffrättsligt hänseende. Moderaterna menar att den nuvarande ordningen med ungdomsreduktion har inneburit att brottsoffer som fått utstå oerhörda kränkningar har fått se sina vuxna förövare tilldömas påföljder som står i stark kontrast till det allmänna rättsmedvetandet. Ett avskaffande av straffrabatten är i grunden ett ställningstagande för att den som uppnått myndighetsåldern ska delta i samhället med samma frihet och ansvar som en vuxen person, även när det kommer till brottslig aktivitet.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 7 § brottsbalken ska ha följande lydelse:

29 kap.

7 §

Lydelse enligt regeringens förslag

Har någon begått brott innan han eller hon fyllt *tjuogoett* år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt arton år får det inte dömas till svårare straff än fängelse i tio år. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 §, får det dock dömas till fängelse i högst fjorton år.

Första stycket gäller inte för brott som någon har begått efter det att han eller hon fyllt arton år, om

- 1. det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,*
- 2. det är fråga om försök, förberedelse, eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott som avses i*

Föreslagen lydelse

Har någon begått brott innan han eller hon fyllt *arton* år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

Ett fängelsestraff som motsvarar mer än hälften av brottets straffvärde får mätas ut för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt arton år endast om det krävs för att 4 § ska kunna tillämpas.

Vid tillämpningen av denna paragraf får rätten inte döma till svårare straff än fängelse i nio år.

- 1, eller*
- 3. brottets straffvärde uppgår till fängelse i ett år eller mer.*

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2022.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Ellen Juntti (M)

Mikael Damsgaard (M)

Sten Bergheden (M)